

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації
творів мистецтва

Дипломна робота
бакалавра

з теми: **«МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ НАТЮРМОРТУ НА
УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В ШКОЛІ»**

Виконала: студентка 4 курсу,
групи ОМх1-В18
014 Середня освіта (Образотворче
мистецтво)

Гаврилюк Олена Миколаївна

Керівник: Бренюк А.Г.,
Кандидат мистецтвознавства,
старший викладач

Кам'янець-Подільський – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ЖАНР НАТЮРМОРТУ В ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВІ.....	6
1.1. Натюрморт: специфіка жанру.....	6
1.2. Особливості розвитку натюрмрту в українському образотворчому мистецтві.....	12
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ I.....	15
РОЗДІЛ II. МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ НАТЮРМОРТУ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	16
2.1. Натюрморт на уроках образотворчого мистецтва в школі.....	16
2.2. Methodика виконання натюрмрту засобами живопису та графіки.....	24
2.3. Methodичні розробки уроків.....	33
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ II.....	40
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	44

ВСТУП

Актуальність теми. Мистецтво несе в собі величезний досвід відносин людини з навколишнім світом - іншими людьми, природою, речами, - а тому є для всіх нас найважливішим засобом пізнання загальнолюдських моральних і естетичних цінностей. «Тільки через мистецтво людина може не дізнатися, чи не вивчити, а пережити почуттями чужий досвід!» говорить відомий художник і педагог Б.М.Неменській. Естетичні почуття багатовимірні, часто протилежно спрямовані («І сміх, і сльози, і любов»); вони тренують емоційну природу людини, а повторюючись, входять в емоційний фонд, збагачуючи його, роблячи доступним розуміння таких переживань, з якими сама людина в житті ще не стикалася, відкриваючи шлях прилучення до духовних цінностей.

Роль образотворчого мистецтва в естетичному вихованні молодших школярів обумовлена тенденціями нового світогляду сучасної людини. Розвиток освіти в Україні та процес її інтеграції у європейську і світову спільноту потребують істотного удосконалення духовної культури людини. Це передбачено Концепцією загальної середньої освіти, де визначено, що одним із основних завдань є виховання дитини як людини культури з розвиненим естетичним і етичним ставленням до навколишнього світу і самої себе. Реалізація цієї мети вимагає внесення істотних змін у зміст і процес естетичного виховання за допомогою образотворчого мистецтва дітей молодшого шкільного віку, одним з головних завдань якого є гармонійно розвиненої особистості. Мистецтво завжди було важливим засобом духовно-практичного освоєння світу. Протягом усієї історії воно відображало складні й суперечливі проблеми морального життя суспільства та особистості. При цьому воно виявляло себе не пасивним спостерігачем, а активним творцем особистості дитини, її гідності і щастя. Твори мистецтва спрямовані не лише на розвиток дитини “за законами краси”, а й за законами добра, людяності та справедливості. Своєрідність мистецтва полягає в тому, що воно має здатність відчувати істинний моральний сенс важливих соціальних проблем і суперечностей раніше, ніж їх почнуть сприймати інші форми громадської

свідомості. За допомогою художньо-образних засобів воно фіксує ці проблеми і виносить їх в духовне життя суспільства. Художники, письменники, поети, драматурги, скульптори, архітектори дають простір своїм почуттям і творчій фантазії.

Натюрморт, як правило, стає першим мальовничим жанром, з яким знайомлять дітей. Одна з основних тем жанру натюрморту - тема любові до природи, тема її пізнання і освоєння, захоплення достатком її дарів, їх красою і нескінченним різноманітністю. Але це не тільки милування природою, а ще й прославляння людини, яка виростила, збрала, зберегла всі ці багатства. Сприйняття творів живопису різних жанрів (зокрема, натюрморту) проявляється у вираженні дитиною естетичних почуттів, емоцій, суджень, об'єктивної оцінки, що свідчить про певний рівень естетичної вихованості.

Об'єкт дослідження: жанр натюрморту в образотворчому мистецтві.

Предмет дослідження: методика вивчення натюрморту на уроках образотворчого мистецтва.

Мета дослідження – визначити роль натюрморту в образотворчому мистецтві його специфіку.

Завдання дослідження:

Дослідити особливості розвитку жанру натюрморту.

Виокремити місце натюрморту в українському образотворчому мистецтві.

Класифікувати методи виконання натюрморту.

Визначити методи вивчення натюрморту на уроках образотворчого мистецтва.

Методи дослідження. Для дослідження були використані дисциплінарний підхід: історичний та образно-стилістичний, використані наукові та загальнонаукові методи досліджень. допомогою аналітичного методу розглянуто візуально-комунікативні процеси інформаційного світу.

Структура та обсяг роботи: Дипломна робота складається з вступу, двох розділів з двома підрозділами в першому розділі та з трьома підрозділами в

другому розділі, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Твори живопису є вагомим засобом естетичного виховання молодших школярів. Змістові орієнтири естетичного виховання учнів 1-4 класів охоплюють: розуміння краси в творах живопису різноманітного змісту, елементарне тлумачення змісту живописних творів, емоційне сприймання творів живопису, розвиток нахилів до художньої творчості (сприймання і творення мистецтва) та ін. Актуалізація проблеми естетичного виховання дітей вимагає переосмислення змісту діяльності вчителя на уроках образотворчого мистецтва, пов'язаної з формуванням особистості в умовах художньо-творчої діяльності молодших школярів. Натюрморт – жанр образотворчого мистецтва, який присвячений зображенню оточуючих людину речей, розміщених, як правило, в реальному побутовому середовищі і композиційно організованих в єдину групу. Спеціальна організація мотиву (постановка) – один з основних компонентів образної системи жанру натюрморту. Натюрморт може виступати як один з жанрів станкового живопису, як самостійний твір мистецтва, але може бути і складовою частиною композиції жанрової картини, портрета-картини, і, отже, виконує значну роль в розкритті смислового змісту твору, є важливим засобом характеристики художнього образу. Як самостійний жанр мистецтва натюрморт має значний вплив на глядача, оскільки викликає асоціативні уявлення під час сприйняття неживих предметів, за якими бачаться люди певних професій, характерів і т.д. Особливість образів натюрмортів, що передають через неживі предмети риси і характери людей, а також певної епохи, часу, є основою композиційної діяльності художника.

Роль натюрморту в якості навчального завдання для молодшого школяра важко переоцінити. Він дає можливість вивчити основні положення реалістичного малюнка, сприяв розвитку творчих здібностей того, хто малює. Малювання натюрморту передбачає більш складні завдання, ніж зображення на малюнку окремих предметів, і справа тут не в кількості предметів, з яких складається натюрморт, але і в цілому комплексі завдань, котрі потрібно

вирішувати по-різному. При малюванні натюрморту не треба змальовувати всі його елементи в однаковій мірі. Кожний предмет натурної постановки потребує до себе особливої уваги і відношення. Малюючи натюрморт із різних предметів, ми глибше засвоюємо принцип лінійно-конструктивної будови форми, краще розуміємо закони перспективи, дістаємо можливість творчо реалізувати отримані знання і навички. Ускладнення завдань у малюванні натюрморту пов'язане з введенням у натюрморт фону. Методична послідовність роботи над натюрмортом пов'язана із дотриманням таких етапів: попередній аналіз постановки; композиційне розміщення зображення на листі паперу; передача характеру форми предметів і їх пропорцій; конструктивний аналіз форми предметів і перспективна побудова зображення на площині; виявлення об'єму предметів засобами світлотіні; детальна прорисовка форм предметів; синтез як підведення підсумку готової роботи.

При проведенні формуючого експерименту були передбачені зміни в способах керівництва навчання школярів при збереженні змісту навчання. У експериментальному класі активізувалась пізнавальна діяльність школярів, пропонувалась система організації навчання, методи та прийоми, що забезпечують оптимізацію розвитку уявлень про натюрморт кольору та їх застосування як засобу емоційно-образного вираження в художній діяльності (сприймання – творення). Вищесказане дозволило нам у формуючому експерименті сформувати систему практично орієнтованих завдань з метою організації сприймання натюрморту та його виконання в площинній та об'ємній композиціях. Велика роль відводилась можливостям варіативності як у формі організації знань, методах, так і підборі завдань, вправ та ігор. Це дало можливість у формуючому експерименті визначити систему психолого-педагогічного впливу на організацію перцептивної та практичної творчої діяльності молодших школярів, а також визначити принципи і методи створення оптимальних умов, які б дали змогу конкретній дитині з її індивідуальним досвідом і неповторною траєкторією розвитку максимально використати свій суб'єктивний потенціал для цілей самотворення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Натюрморт. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B0%D1%82%D1%8E%D1%80%D0%BC%D0%BE%D1%80%D1%82> (дата звернення: 08.02.2022)
2. Гайдак Н. Як пензлик для клею навчався малювати //Джміль. – 2006.- №1.
3. Використання матеріалів і приладдя на уроках вивченн мистецтва. URL: <https://xreferat.com/71/1309-1-vikoristannya-mater-al-v-priladdya-na-urokah-vivchennya-natyurmortu.html> (дата звернення: 21.02.2022)
4. Методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 3-4 класах на засадах компетентнісного підходу Ван Шоучжі. Історія графічного дизайну. Пекін: Китайське молодіжне видавництво, 2002. 323 с.
5. Натюрморт. Історія виникнення і особливості жанру. URL: <http://lihtaryk.com.ua/natyurmort-istoriya-viniknennya-i-osoblivosti-zhanru/> (дата звернення 20.04.2022)
6. Андреїв А. А. Педагогіка вищої школи (новый курс). М.: 2002, - С.112-115.
7. Методика формування у молодших школярів навичок малювання натюрморту. URL: <https://xreferat.com/71/1482-3-metodika-formuvannya-u-molodshih-shkolyar-v-navichok-zhivopisu-u-proces-malyuvannya-natyurmortu.html> (дата звернення: 22.02.2022)
8. 4. Сокольникова Н. М. Школа живопису. Образотворче мистецтво. М.: 2003, - С.
9. 5. Томашевський В. В. Розвиток творчих здібностей учнів на уроках образотворчого мистецтва // Рад. школа. 2000, №2, - С. 48-49.
10. 6. Щербина В. Г. Формування і розвиток ідейного задуму в композиції та етапи творчого процесу. К.: Освіта, 2006, - С. 304-316.

11. Виконання натюрморту в графічному рішенні. URL: <https://adsby.ru/the-execution-of-a-still-life-in-a-graphic-solution-technological-features-of-the-still-life-in-the-schedule.html> (дата звернення: 21.04.2022)